

سیاست‌های راهبردی کشورهای پیشرفته در آموزش دوران اولیهٔ کودکی

اشاره

سیاست راهبردی دوم: طراحی و اجرای برنامهٔ درسی و استانداردها

از مهم‌ترین اقدامات در این راستا می‌توان به تنوع رویکردهای برنامه درسی، بهبود هماهنگی با دورهٔ ابتدایی، بهبود زندگی کودکان از طریق برنامهٔ درسی، رسیدگی به موضوعات در حال ظهور، هماهنگی استانداردهای برنامه درسی با سن کودک، روح دموکراسی در برنامهٔ درسی و توسعهٔ محتوا اشاره کرد.

سیاست راهبردی سوم: بهبود مدارک تحصیلی، آموزش و شرایط کار نیروی انسانی

تنظیم سطح حداقلی مدرک تحصیلی نقش کلیدی در تضمین رشد سالم کودک بازی می‌کند. بیشتر تحقیقات مدعی این امرند که معلمان پیش‌دبستانی که آموزش‌های تخصصی

مراقبت و آموزش در دوران اولیهٔ کودکی^۱ (ECE) که مستلزم توجه خاصی است و شالودهٔ شخصیتی فرد را تشکیل می‌دهد، جنبه‌ها و ابعاد گوناگون دارد و سنگ‌بنای هر نظام آموزشی است. پژوهش‌های جهانی نشان داده که یکی از دلایل اصلی موفقیت نظام‌های آموزشی پیشرفته در سطح جهان، توجه و سرمایه‌گذاری در این دورهٔ آموزشی است. با تأمل در سیاست‌ها و برنامه‌های اجرا شده این کشورها و آشکارسازی استانداردها و شاخص‌های کیفیت در آموزش دورهٔ کودکی، امید است که این دوره حساس نیز در کشور ایران ارتقا و بهبود یابد. «سازمان همکاری اقتصادی و توسعه» (OECD)^۲ که در زمینهٔ آموزش و مراقبت دوران اولیهٔ کودکی به‌طور گسترده فعالیت می‌کند، سیاست‌های راهبردی کشورهای مترقی را در پنج محور به شرح زیر مشخص کرده است:

سیاست راهبردی اول: تنظیم اهداف و مقررات کیفی

اهداف و مقررات، پایه و زیربنای فعالیت ECE محسوب می‌شوند. هدف‌ها در تعیین و هماهنگ ساختن برنامه‌ها و فعالیت‌های آموزشی و پرورشی و مشخص کردن سایر عناصر برنامه نقش اساسی دارند. اهداف این دوره، از اهداف کلی آموزش برای کودکان در مراحل بعدی تحصیلی جداشدنی نیست؛ بنابراین، آگاهی از این اهداف و اصول اولیه حائز اهمیت است.

کودکان و آلودگی هوا

اشاره

همه ساله با سرد شدن هوا، ظهور وارونگی و انباشت آلاینده‌های ناشی از سوخت ماشین‌آلات و کارخانه‌ها و خودروها شاهد آلودگی شدید و طولانی‌مدت هوا در زمستان و تأثیرات گوناگون آن بر سلامت مردم و فعالیت‌های روزمره هستیم.

بدون شک کودکان، سالمندان و بیماران در زمره آسیب‌پذیرترین اقشار از آلودگی هوا هستند. هوا، این نعمت بزرگ الهی، مثل سایر نعمت‌ها از قبیل آب، سلامتی و امنیت، در شرایط عادی، قدرش مجهول و حفاظت از آن مورد بی‌توجهی است.

در این وانفسای آلودگی‌های زیست‌محیطی، به‌ویژه هوا، کودکان از دو جهت بیشترین آسیب را متحمل می‌شوند؛ از یک‌سو، قرار گرفتن در معرض زیان‌های تنفسی و مغزی ناشی از وجود سرب، گوگرد، گاز کربنیک و غبار و ریزگرد در هوا، و از سوی دیگر مهر و محبت از حضور در مراکز آموزشی به علت تعطیلی مکرر مدارس ناشی از آلودگی و ... در این میان، برای کاهش آثار مخرب آلودگی هوا بر کودکان، چند توصیه مفید به نظر می‌آید:

۱ اهمیت هوای پاک به‌عنوان یکی از نعمت‌های خدادادی و بارزش به کودکان آموزش داده شود (در این زمینه بهره‌گیری از فعالیت‌های متداول آموزشی مثل شعر و سرود، قصه و خاطره‌گویی، نقاشی و کار دستی، بازی و نمایش و ... توصیه می‌شود).

۲ زبان‌های آلودگی هوا و عوامل مؤثر در ایجاد آلودگی با زبانی کودکانه و با استفاده از فعالیت‌های آموزشی به کودکان گفته شود.

۳ به کودکان توصیه شود که برای جلوگیری از آلودگی هوا و تقلیل آثار آن، با همان زبان کودکانه اولیای خود را تشویق و ترغیب نمایند که تا حد امکان از وسایل نقلیه شخصی استفاده نکنند.

۴ در زمان‌های آلودگی شدید هوا از ماسک‌های ویژه استفاده شود و از فعالیت‌های سنگین ورزشی و تردد در شهر خودداری گردد.

ECE را دیده‌اند، در برانگیختن تعاملات کارکنان با کودک مؤثرترند. این امر می‌تواند به توسعه و افزایش توانایی حل مسئله در کارکنان آموزش دیده منجر شود (سازمان همکاری و توسعه اقتصادی، ۲۰۱۷). علاوه بر این، بهبود مدارک تحصیلی بیانگر ارتقای کیفی سطح آگاهی و معلومات مربیان و معلمان دوران اولیه کودکی است که می‌توان با کاربست تدابیری چون آموزش پیش از استخدام به متقاضیان تصدی مشاغل مربیگری و معلمی، آموزش بدو استخدام به افرادی که جذب این مجموعه شده‌اند، و نیز آموزش مدام و ضمن خدمت ایشان و بروز نگه داشتن معلومات آن‌ها، بدان دست یافت.

سیاست راهبردی چهارم: تعامل خانواده و جامعه

اجتماعی که کودک و خانواده به آن تعلق دارند، دارای فرهنگ منحصر به فردی است که ممکن است ترکیبی از تجارب گوناگون، تغییرات فرهنگی و تداخل فرهنگ‌های گوناگون باشد. در این میان، نباید از احتمال تأثیرپذیری فرزندان از فرهنگی با غلبه و تسلط بیشتر غافل شد. تعامل والدین با جامعه و مراکز پیش‌دبستانی، محیط یادگیری خانگی، کیفیت مراقبت در خانه و مرکز آموزشی، و هماهنگی بین خانه و پیش‌دبستانی از دیگر راهکارهای این راهبرد هستند (سازمان همکاری و توسعه اقتصادی، ۲۰۱۶).

سیاست راهبردی پنجم: جمع‌آوری داده‌ها و نتایج پژوهش‌های جهت پیشرفت

در بررسی نتایج پژوهش‌ها در حوزه کودکی این کشورها در صد آن‌اند که بدانند دیگران در این باره چه کرده و تا کجا پیشرفته‌اند و چگونه کار کرده‌اند، تا آن‌ها نیز کار خود را در ادامه تلاش‌های پیشین قرار دهند و در ضمن، از روش‌ها و نتایج آن تلاش‌ها در جهت بهبود وضعیت دوره کودکی در کشور خودشان استفاده کنند.

پی‌نوشت‌ها

1. Early Childhood Education
2. Organisation for Economic Co-operation and Development

منابع

۱. آخش، سلمان. (۱۳۹۶). *طراحی و اعتباربخشی برنامه درسی دوره پیش از دبستان ایران*. رساله دکتری. تهران: دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه خوارزمی.
2. OECD (2016). *Education at Glance 2016*: OECD Indicators, OECD Publishing, Paris, <http://dx.doi.org/10.1787/eag-2015-en>.
3. OECD. (2017). *Key OECD Indicators on Early Childhood Education and Care*. Received from.

